

In Memoriam: Zoran Djindjic

Author: [Alison Freebairn](#)

Pokojni srpski premijer se nikada nije ustezao da otvoreno iznese svoje misljenje.

Tragicno nastradali srpski premijer je mozda dobijao pohvale sa Zapada za demokratske reforme koje je sprovodio i zestoki otpor rezimu Slobodana Milosevica - koga je uklonio s vlasti i potom izrucio Hagu - ali kod kuce su Zoranu Djindjicu cesto preko volje odavali priznanje smatrajuci ga iznad svega pragmaticnim covekom.

Djindjic je bio neumorni borac za demokratske promene. Ipak, njegovo tolerisanje upravo onih mreza organizovanog kriminala koje je, kako je tvrdio, nameravao da suzbije, je bacilo senku na i sam uspon na vlast pokojnog premijera.

Poput mnogih rizicnih odluka koje je doneo, nedavnim merama u pripremama za obracun sa organizovanim kriminalom - sto ga je na kraju kostalo zivota - je trebalo da se Srbija i njeni gradjani rehabilituju u ocima medjunarodne zajednice.

Djindjic - sin oficira Jugoslovenske Narodne Armije, JNA - je rođen u Bosanskom Samcu 1. avgusta 1952. godine, i vec se u gimnaziji prvi put sukobio sa vlastima.

Kada su Tita proglasili za dozivotnog predsednika Jugoslavije, mladi Djindjic je zeleo da zna zbog cega. Njegovo drzanje je uzasnilo nastavnike, i on je ubrzo izbacen iz skole.

Svoje obrazovanje je nastavio na Univerzitetu u Beogradu na Filozofskom fakultetu. Njegova studentska iskustva su samo osnazila njegova antirezimska uverenja, i ponovo se sukobio sa vlastima 1974. godine, kada je diplomirao.

Pokusao je da organizuje nezavisnu nekomunisticku studentsku organizaciju sa kolegama iz Hrvatske i Slovenije. Medjutim, vlasti su se obrusile na ovaj studentski pokret u nastajanju, a Djindjic je dospao u zatvor zbog svoje uloge u organizovanje nove asocijacije studenata.

Po izdrzavanju kazne, napustio je Jugoslaviju nastavljajuci svoje studije u Nemackoj gde je odbranio doktorat iz filozofije.

Upravo je tokom svog boravka u Nemackoj Djindjic postepeno brusio svoje organizacione sposobnosti uvecavajuci svoje prihode osnivanjem firme koja se bavila proizvodnjom odece.

On je proveo veci deo osamdesetih u Evropi, razvijajuci svoje poslovne aktivnosti i pretvarajuci svoju firmu u uspesno preduzece, koje je uvezilo masine iz komunisticke Istocne Nemacke u Jugoslaviju.

Ipak, Djindjic se i dalje interesovao za politiku ucestvujući u mnogim raspravama o buducnosti zemlje, a konacno se vratio u domovinu 1989. godine. Zaposlio se kao predavac na novosadskom filozofskom fakultetu radeci istovremeno kao strucni saradnik u Centru za filozofiju i drustvenu teoriju u Beogradu.

Takodje se pridruzio grupi intelektualaca i disidenata koja je osnovala Demokratsku stranku ciji je cilj bio suprotstavljanje tadašnjem predsedniku Srbije, Slobodanu Milosevicu.

Stranka se podelila zbog unutrasnjih sukoba vodećih licnosti, a Djindjic se udruzio sa nekima od mlađih stranackih aktivista da bi formirao prvi jugoslovenski proevropski opozicioni pokret.

Njihova antimilosevicevska kampanja se pojacavala pocetkom devedesetih sto je kulminiralo dugim, tromesečnim demonstracijama u centru Beograda krajem 1996. godine. Povod za proteste je bio bezobzirni pokusaj rezima da ponisti rezultate lokalnih izbora, na kojima je trijumfovala koalicija "Zajedno" u mnogim srpskim gradovima.

Djindjic se udruzio sa Vukom Draskovicem iz Srpskog pokreta obnove u pokusaju da prisili Milosevica na odstupanje. Uspeli su da izvedu na stotine hiljada gradjana na ulice sve dok rezim nije popustio i priznao izborne rezultate.

Njegovi napori su nagrađeni 1997. godine kada je postao prvi nekomunisticki gradonacelnik Beograda posle vise od cetiri decenije, ali njegov trijumf je bio kratkotrajan.

Za manje od sest meseci Draskovic je promenio stranu i, zajedno sa Srpskom radikalnom strankom i Socijalistickom partijom, je izglasao smenu gradonacelnika.

Uprkos ovom neuspehu, Djindjic je nastavio da vrsi pritisak na Milosevica postajuci sve glasniji u svojoj kritici rezima.

Medjutim, ovakva taktika je bila veoma rizicna zbog cega je bio primoran da napusti Srbiju i potrazi utociste u Crnoj Gori tokom NATO bombardovanja 1998. godine. Tada mu je preneti poverljiva informacija da se njegovo ime nalazi na spisku licnosti koje treba ukloniti, a koji su sastavili predstavnici rezima.

Posto su bombardovanjem osujeceni Milosevicevi planovi na Kosovu u maju 1999. godine, Djindjic se vratio u Beograd i poceo je da mobilizuje podrsku za novi opozicioni pokusaj otpora rezimu kako bi izdejstvovao prevremene izbore i zbacio Milosevica s vlasti.

Medjutim, nedostatak jedinstva u opozicionim redovima nije doprineo njegovoj kampanji, pri cemu nije bilo te antirezimske retorike koja bi mogla oslabiti Milosevicevu vlast.

Djindjic je odbio da se preda ili ustukne, a njegova upornost je dovela do stvaranja delotvorne koalicije - Demokratske opozicije Srbije, DOS - i pojave predsednickog kandidata koji bi imao sanse na uspeh u odmeravanju sa Milosevicem - Vojislavom Kostunicom.

Kada je Milosevic najavio izbore za septembar 2000. godine, DOS je bio spreman. Djindjic je neumorno radio na promociji Kostunice i motivisanju opozicione koalicije, sto je rezultiralo nadmocnom pobedom opozicionog predsednickog kandidata.

Milosevic je bio prisiljen da prizna poraz. Kostunica je postao savezni predsednik, a Djindjic je izabran za srpskog predsednika vlade.

Put ka reformama je bio usporen i bolan, pri čemu je progres otežavala činjenica da su Djindjić i Kostunica, nakon postizanja svojih ciljeva, postali ogorčeni politički protivnici u borbi za vlast. Povremeno se činilo da ih više zanima međusobni sukob nego napori na poboljšanje životnog standarda običnih građana.

Uprkos tome, Djindjić je uspeo da okupi izuzetan tim ekonomskih i političkih stručnjaka i sprovede značajne reforme. Pod pokroviteljstvom Evropske Unije, Djindjić je zajedno sa svojim starim prijateljem Milom Djukanovićem, crnogorskim predsednikom, ukinuo staru državnu tvorevinu - Saveznu Republiku Jugoslaviju - i uspostavio labaviju državnu zajednicu Srbije i Crne Gore.

To je doprinelo stabilizaciji regiona nakon strahovanja da bi Djukanović mogao pokušati da Crnu Goru izvede iz buduće državne zajednice.

Uprkos ovim dostignućima, Djindjićica nisu postovali mnogi u sopstvenoj državi čiji je premijer bio. Mada je bio privlačan i elokventan, značajan deo javnosti ga je smatrao arogantnim. Njegov prozapadni stav i rešenost da nastavi sa neprijatnim - ali ključnim - reformama je za posledicu imao činjenicu da nikada nije uživao popularnost koja bi se mogla meriti sa popularnošću njegovog političkog rivala Kostunice.

Premijerova saradnja sa Hagom je takođe doprinela njegovoj nepopularnosti u nekim strukturama srpskog društva.

Odigrao je odlučujuću ulogu pri hapšenju i izručenju Slobodana Miloševića, kome se trenutno sudi zbog genocida. Pokojni premijer je bio odlučan u nameri da pohapsi ostale osumnjicene za ratne zločine i izruči ih tribunalu.

Ipak, kao i mnoge druge, to je bila pragmaticna odluka ubijenog premijera. Saradnja sa Hagom bi sigurno zadovoljila međunarodnu zajednicu i obezbedila preko potrebnu inostranu pomoć.

To je takođe doprinelo približavanju Srbije evropskoj i međunarodnoj zajednici posle čitave decenije u izolaciji. Djindjić je bio popularan u inostranstvu među zapadnim liderima koji su ga postovali i hvalili jer su smatrali da će njegova snaga, energičnost i inteligencija uliti nadu svima u ratom opustošenom regionu.

Pa ipak, u zemlji, njegov talenat za postizanje sporazuma i umešnost u povlačenju dobrih taktičkih poteza su često radili protiv njega, kao i njegova navika da nadmudri protivnike u koaliciji, te tolerisanje mafijaskih aktivnosti.

DOS je zbacio Miloševića s vlasti uz pomoć - precutnu ili neku drugu - nekih kriminalnih grupa koje su nastale i sirile se pod bivšim režimom.

Ova pomoć je pružena uz veoma visoku cenu koju je trebalo platiti. Posto su ga zaduzili oni bosovi koji su mu pomogli da dođe na vlast, Djindjić im je rekao da ih nikada neće izručiti Haskom tribunalu za ratne zločine. Međutim, ubrzo je došlo do snažnog pritiska Zapada da upravo to učini.

Djindjić je bio svestan posledica do kojih bi njegove akcije mogle dovesti. Mafijaska ubistva u Srbiji su postala uobičajena pojava tokom prethodne dve godine, a ispostavilo se da je izbegnuti saobraćajni udes prošlog meseca zapravo bio pokušaj atentata na premijera.

Djindjić, ipak, nije želeo da ga ova pretnja uspori. Ukidanje bivše Jugoslavije i stvaranje nove državne zajednice Srbije i Crne Gore je ostavilo Kostunicu bez posla, i praktično je okončalo njihov međusobni

politicki sukob.

Trebalo je da ta cinjenica omoguci Djindjicu da nastavi sa ubrzanom modernizacijom zemlje i priblizavanje evroatlantskim integracijama. Nazalost, nije mu omoguceno da to ucini.

Alison Fribern je urednik IWPR-a.

Location: Balkans
Macedonia
Albania
Serbia

Topic: Regime

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/memori-am-zoran-djindjic>